

“Nadal Batle sempre parlava amb completa llibertat”

Josep Maria Llauradó (Castelló, 1961), doctor en filosofia i articulista del ‘Diari de Balears’ ha publicat recentment a Documenta Balears ‘Els anys incomplets. Biografia pública de Nadal Batle (1945–1997)’, una obra que acosta el lector a la vida d’aquest intel·lectual balear de referència bàsica per a gran part del món cultural illenc.

Nadal Batle va ser rector de la Universitat de les Illes Balears (UIB) entre 1982 i 1995, uns anys decisius per a aquesta institució. Personatge sempre polèmic, de gran saber, les seves opinions mai no deixaren indiferent ningú. Nadal Batle no va passar mai desapercebut. En la societat mallorquina i balear dels anys vuitanta va ser, sens dubte, un dels pocs referents públics. La seva sobtada mort el desembre del 1997, als cinquanta-dos anys, va interrompre múltiples projectes que tot just es començaven a perfilar, després d’haver deixat el rectorat de la UIB dos anys abans.

Amb *Els anys incomplets. Biografia pública de Nadal Batle (1945–1997)*, Josep Maria Llauradó acosta al lector, a través d’un treball fet a partir d’una vuitantena d’entrevistes i nombrosa documentació, la biografia d’un personatge peculiar, rellevant en el panorama cultural, social i intel·lectual balear, i, sens dubte, d’idees clares, contundents i poc convencionals.

—Un títol ben expressiu: *Els anys incomplets...*

—Sí, crec que és ajustat. Molta gent, quan parles de Nadal, se sorprèn de saber que va morir tan jove, als cinquanta-dos anys. Molts, potser pel seu aspecte físic, el feien més gran. És per això que tenia tants projectes per fer, tot i que malauradament no va poder...

—Què creu que hagués dut a terme?

—Tenia molts, moltíssims projec-

tes. Alguns ja ben definits i molts d’altres com a idees generals.

—Projectes, per exemple, d’edició de llibres?

—Sí. Volia escriure moltes coses. Per a ell, la divulgació científica era un dels pilars més importants del saber. Tenia moltes idees. També volia fer una història psicològica dels matemàtics...

—Una història de què?

—Volia analitzar la personalitat i el caràcter dels grans matemàtics de la història; però com ja he dit, entre molts altres projectes, com també el de fer un llibre amb el contingut científic de les rondalles... En fi, molts estudis d’aquest tipus, del camp científic però pròxims, al mateix temps, al lector en general.

—També havia començat a conrear la seva faceta d’articulista i comentarista.

—Sí, volia mantenir la col·laboració amb el *Diari de Balears* i també col·laborar més estretament amb Catalunya Ràdio.

—I com a personatge públic?

—Evidentment, també tenia molta feina per dur a terme. Per exemple, hauria col·laborat, d’alguna manera, amb el Pacte de Progrés, el qual potser amb la seva presència hauria estat diferent...

—En aquest sentit, just després de deixar el rectorat [al 1995], s’especulà que potser assumiria la presidència d’un grup sociocívica nacionalista anomenat Alternativa per Mallorca, el qual finalment es va esvaïr.

“Amb Nadal Batle, per si mateix, la Universitat de les Illes Balears es projectava fora dels marges acadèmics i era centre d'atenció de molts sectors”

—Bé, pel que fa a aquesta especulació, almanco pel que jo sé, no crec que Nadal l'hagués presidida. És cert que els donà un suport explícit, però era un home molt intel·ligent i pragmàtic, i no crec que realment li interessàs. Per a ell, els números, en política, cantaven, eren el més important. Tal com he dit abans, jo l'hagués vist més aviat col·laborant amb el Pacte de Progrés que no pas amb altres iniciatives més simbòliques.

—Batle va ser rector de la UIB entre 1982 i 1995. Abans d'ell, es podria dir de fet que la universitat balear gairebé no existia. I després d'ell, és cert que ha estat molt diferent, si més no per la projecció pública.

—Sí, sí, així és. És curiós com l'estil personal del rector implica tota la universitat. La UIB de Nadal va ser això, justament: una imatge i un estil contagiats de la manera de ser de Nadal.

—Potser li sobraren alguns anys, com a rector?

—Aquesta és l'opinió majoritària, que hagués estat millor que ho hagués deixat abans. Però, és clar, tampoc no es pot dir què podria haver passat, en aquest cas.

—La seva sortida del rectorat de la UIB va ser tan traumàtica com va semblar des de fora?

—No, no ho crec. Jo diria que va ser una sortida produïda per simple esgotament. No crec que hi hagi cap secret, ni que fos a causa de res en concret. Simplement, es va acabar el projecte. Res més. Estava exhaurit. És cert que la personalitat de Nadal donava al càrrec de rector una projecció social, mediàtica i fins i tot política que fa suposar moltes coses. Però la sortida del rectorat va ser simplement per això que he dit: s'acabà el projecte i no hi havia res més a fer. I potser totes les suposicions que es fan sobre el rectorat de Nadal són la prova de la seva peculiaritat. En posaré un exemple: per la seva magnitud, la UIB es pot comparar amb la Universitat de Múrcia, per exemple; doncs bé, si suposem que a la Universitat de Múrcia hi ha un canvi de rector, a qui importa, més enllà de les estrictes fronteres universitàries? A ningú. En canvi, amb Nadal, per si mateix, la UIB es projectava fora dels marges acadèmics i era centre d'atenció de molts sectors.

—També és cert, però, que en els darrers anys del rectorat de Batle convergiren sobre i en contra de la seva persona moltes forces, internes i externes...

—Les qüestions internes són lògiques dins de qualsevol universitat. Les externes van ser producte de múltiples circumstàncies justament per la projecció que Nadal, com a personatge, donava al rectorat. Ara bé, al marge de campanyes de premsa en contra d'ell, que sens dubte també n'hi va haver, el que passà, com ja he dit, és que el seu projecte, com a rector, s'havia esgotat.

—Com es pot definir Nadal Batle, què va aportar com a rector?

—Objectivament, i indiscutiblement, el que ha quedat és el campus. Tota la polèmica dels primers anys, sobre on s'havia de fer el campus, si dins la ciutat de Palma o fora —com finalment es va fer— i que tantes crítiques li reportà, ja no la recorda ningú. El campus existeix i és el que és. Si hagués estat de l'altra manera, no es pot saber què hagués passat,

però probablement s'hagués condemnat la universitat a no tenir possibilitats de creixement, a ser una universitat de províncies. Per tant, d'ell ha quedat el campus, una aposta per a una universitat moderna.

—I al marge de la seva obra com a rector?

—Crec que la seva personalitat és un referent intel·lectual. La seva absència la confirma encara més, aquesta característica. És a dir, davant d'un tema polèmic, davant d'una qüestió de qualsevol naturalesa que impliqui debat i prendre posicions, l'opinió de Nadal era de les que sempre se cercava. Quan es tractava d'opinar sobre una qüestió important, tothom esperava saber què hi deia. I, naturalment, també queda la seva feina de matemàtic, els seus treballs.

—Què ha après vostè de Nadal Batle que pugui transmetre com a síntesi de la personalitat del personatge?

—Sens dubte, que era un exemple de persona que escrivia i parlava amb completa llibertat. N'hi ha molt poca, de gent així. Tractant-se de persones amb projecció pública, solen pensar tot el que han de dir i diuen el que creuen que convé dir, no tant el que de veritat pensen o voldrien dir. Nadal, en canvi, sempre opinava amb completa llibertat. Deia el que pensava.

—En la seva tasca de producció del llibre, en fer les entrevistes, s'ha trobat amb gent que no hagi volgut parlar de Nadal Batle?

—Sí. I també m'he trobat amb altres persones que han volgut parlar però sense que el seu nom transcendís.

—La cultura va perdre, en fi, un intel·lectual de prestigi, de pes, l'opinió del qual aixecava crítiques o elogis, però que mai no deixava indiferent ningú...

—Sí, hi estic completament d'acord. A més, no podem saber què hagués passat si continués en vida, però pens que hagués continuat sent així. Per la seva manera de ser, amb la projecció pública a través d'articles, tertúlies, per la tasca intel·lectual

com a divulgador científic que volia fer, potser fins i tot col·laborant amb institucions –governos, la mateixa UIB per ventura com a president del consell social–, projectant-se cap a enfora, a Catalunya..., per tot això, crec que hagués estat un referent intel·lectual constant.

—Una de les qüestions més curioses sobre Batle és la de la seva ideologia. Hi ha qui el veu d'esquerra, de dreta, nacionalista, però també molt pragmàtic... Quina era realment la seva ideologia?

—És complicat... Hi ha qui diu que era un home d'esquerra. Altres argumenten que era conservador... Nacionalista, sí, també, sens dubte. Però amb un tipus de nacionalisme no homologable amb el nacionalisme d'aquí.

—Què vol dir?

—Doncs senzillament que era un home format a Barcelona, que tenia una ideologia nacionalista catalana. No balear o mallorquina. Això del nacionalisme illenc ho trobava molt folkloric.

—Menyspreava el nacionalisme insular?

—Jo crec que, en part, sí. En qualsevol cas, el veia com a quelcom molt provincià, mancat de força i de possibilitats, sense cap camí pràctic viable. Per contra, veia el nacionalisme català amb un cert futur i possibilitats, i Nadal, cal recordar-ho, era una persona molt pragmàtica.

—Al contrari de la majoria de nacionalistes, Batle mai no apostà per Europa com a solució als problemes lingüístics i nacionals dels pobles sense estat. Potser aleshores, quan així s'expressava, sonava una mica estrany, però passats els anys, i vist el no-res que s'ha aconseguit amb el projecte de la Constitució europea i el funcionament pràctic de la Unió, segurament se li hauria de donar la raó.

—És que Nadal, al contrari de molts nacionalistes, no era gens ingenu. I sí, és així, desconfiava de la Unió Europea. Com diu Miquel Roca [psiquiatre, professor de la UIB], amic de Nadal, la garantia de manteniment de la UE es basa només en

"Hi ha qui diu que era un home d'esquerra. Altres argumenten que era conservador... Nacionalista, sí, també, sens dubte. Però amb un tipus de nacionalisme no homologable amb el d'aquí."

el fet que a Chirac li agradi sopar al mateix lloc que li agradi a Schroder, i que Berlusconi i Blair s'avinguin per temes tan ridículs com que coincideixin amb el gust del mateix conyac... Més enllà de l'anècdota i la broma, s'entén, crec, el sentit: aquestes relacions personals són les que aguanten la que podria dir-se ficció europea. Tota la resta és simple burocràcia, pesada i, sobretot, no democràtica.

—Vostè, com a filòsof i analista, com veu Europa, amb referència al català i a les aspiracions de les nacions sense estat?

—Pel que fa al català, a part d'alguna declaració més o menys benintencionada sobre llengües "regionals", res de res. Com a mínim França, en aquest sentit, no dissimula i actua amb contundència. La resta signen documents, sí, molts, per quedar bé, però a l'hora de la veritat, res de res. I sobre les aspiracions de les nacions sense estat, la Constitució no aporta res en aquest sentit. A mi em bastaria només el fet que Europa significàs assegurar el futur del català, però ni això, tan sols, ens assegura.

—Com veu el panorama polític, a l'estat i a les Balears?

—A Balears és evident, no? I a tot l'estat no hi ha gaire diferència amb les Illes, certament. El PP governa tant a una banda com a l'altra. Què és el PP? Ells mateixos ho diuen: "Sin complejos." Això ho diu tot. Dreta, molta dreta. El viatge al centre, aquell que deien, ja l'han oblidat.

—Com s'hi pot fer front?

—Econòmicament, avui dia hi ha pocs marges per diferenciar-se. Per tant, s'ha de buscar la diferència i l'aposta en tres àmbits fonamentals: primer, en educació i cultura; segon, en urbanisme i ordenació del territori, i tercer, en política de llibertats. En això, els polítics de l'oposició se l'han de jugar, i després, si aconseguissin el poder, demostrar la diferència.

—Tornem, per acabar, a Nadal Batle. És, la seva, "la" biografia?

—No. Nadal Batle és un personatge complex i, per tant, difícil de definir exactament. Amb el pas dels anys l'entendrem millor.

Miquel Payeras